GENERALITĂȚI PRIVIND SUBIECTUL ACTIV AL INFRACȚIUNILOR LEGATE DE TRAFICUL DE DROGURI ÎN LEGISLAŢIA REPUBLICII MOLDOVA ŞI A ROMÂNIEI

GENERALITIES ON THE ACTIVE SUBLECT OF DRUG TRAFFIKING CRIMES IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND ROMANIA

Ludmila DUMNEANU, ORCID: 0000-0002-0195-8267
Departamentul drept penal, USM

CZU: 343.575:343(478+498)(094.5) e-mail: bpap.lspinu@gmail.com

Deosebim două categorii de subiecți ai infracțiunii. Subiectul activ săvârșește infracțiunea, pe când subiectul pasiv este cel asupra căruia se comite infracțiune.

În CP RM subiectul activ al infracțiunii este desemnat prin sintagma „subiectul infracțiunii”, iar subiectul pasiv al infracțiunii este desemnat prin sintagma „victima infracțiunii”. Înainte de toate, ne vom referi la subiectul activ al infracțiunilor legate de traficul de droguri / circulația de droguri, acesta de fapt constituie *obiectivele* acestei cercetări.

Scopul acestui demers este prezentarea tabloului cu referire la modelul prezentat de legea penală a Republicii Moldova şi al României privind stabilirea calităţilor subiectului activ în contextul comiterii infracţiunilor legate de traficul de droguri.

Din perspectiva art. 21 CP RM, subiect activ al infracțiunilor prevăzute la art. 217^1, 217^4 și 217^6 CP RM este, în primul rând, persoana fizică responsabilă în sensul art. 22 CP RM.

Conform acestui articol, „[r]esponsabilitatea este starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înţelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum şi capacitatea de a-şi manifesta voinţa şi a-şi dirija acţiunile”.

Vârsta minimă de răspundere penală a subiectului activ al infracțiunilor prevăzute la art. 217^1, 217^4 și 217^6 CP RM variază: 14 ani (lit. a), b), c)-f) alin. (3) şi lit. b) și d) alin. (4) art. 217^1, art. 217^4, alin. (2) art. 217^6 CP RM); 16 ani (alin. (1) și (2) art. 217^1, alin. (1) art. 217^6 CP RM); 18 ani (lit. b^1) alin. (3) art. 217^1 CP RM).

Dispozițiile de la lit. d) alin. (3) art. 217^1 și lit. c) alin. (2) art. 217^4 CP RM conțin formularea „cu folosirea situației de serviciu”. Aceasta înseamnă că subiectul activ al infracțiunilor, prevăzute de aceste norme, trebuie să aibă o calitate specială. De asemenea, posedă o calitate specială subiectul activ al infracțiunilor prevăzute la art. 217^4 CP RM, atunci când aceste infracțiuni presupun sustragerea sub formă de delapidare a averii străine a drogurilor sau etnobotanicelor. În cazul subiectului activ al infracțiunilor legate de traficul de droguri / circulația de droguri, care sunt prevăzute

de legislația română, la persoana fizică se referă următoarele prevederi ale art. 113 CPR din 2009: „Minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ" (alin. (2)); „Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii" (alin. (3)).Din alin. (2) art. 6 din Legea României nr. 143/2000 rezultă că subiectul activ al infracțiunii, prevăzute de această normă, posedă o calitate specială.

Așa cum am menționat *supra*, dispozițiile de la lit. d) alin. (3) art. 217^1 și lit. c) alin. (2) art. 217^4 CP RM conțin formularea „cu folosirea situației de serviciu".

Formulări similare sunt folosite în vederea desemnării unor circumstanțe agravante în legile penale ale altor state. De exemplu, conform pct. 3 alin. (2) art. 354a din Codul penal al Republicii Bulgaria, răspunderea pentru infracțiunea prevăzută la alin. (1) din acest articol se agravează dacă este săvârşită, *inter alia*, „de către un [...] funcţionar, în legătură cu exercitarea funcţiei sale" [1]. Potrivit lit. b) alin. (2) secț. 176 din Codul penal al Ungariei, răspunderea pentru infracțiunea prevăzută la alin. (1) din acest articol se agravează dacă este săvârşită „de un funcţionar public sau de persoana care are sarcini publice, care acţionează în această calitate" [2]. În corespundere cu alin. 1° art. 369 din Codul penal al Regatului Spaniei, răspunderea pentru infracțiunea prevăzută la art. 368 din acest cod se agravează dacă „[v]inovatul este o autoritate, funcţionar public, lucrător social, profesor sau educatori care a acţionat exercitându-şi atribuţiile, funcţia, profesia sau ocupaţia" [3].

Revenind la analiza prevederilor legii penale moldave, consemnăm că formularea „cu folosirea situației de serviciu" este utilizată nu doar în dispozițiile de la lit. d) alin. (3) art. 217^1 și lit. c) alin. (2) art. 217^4 CP RM, ci și în art. 327 și 335 CP RM. Aceasta înseamnă că, din perspectiva art. 118 CP RM, art. 327 și 335 CP RM constituie partea. Totodată, din perspectiva art. 118 CP RM, întregul este reprezentat de lit. d) alin. (3) art. 217^1 și de lit. c) alin. (2) art. 217^4 CP RM. Drept urmare, respectând regula stabilită la alin. (2) art. 118 CP RM, în prezența acestei concurențe de norme, se va aplica exclusiv lit. d) alin. (3) art. 217^1 sau lit. c) alin. (2) art. 217^4 CP RM. Nu va fi necesară aplicarea art. 327 și 335 CP RM.

În context, nu putem trece cu vederea opinia exprimată de A. Paladii și S. Cernomoreț: „Săvârşirea faptelor infracţionale prin intermediul uzului situaţei de serviciu presupune că subiect al infracţiunii este o persoană angajată într-o organizaţie de stat sau nestatală. Ea poate fi, după caz, atât o persoană cu funcţie de răspundere, cât şi o persoană care nu are o asemenea funcţie [...]. Astfel de persoane pot fi angajaţii în sfera medicinii, gospodăriilor de cultivare a plantelor care conţin substanţe narcotice sau psihotrope, de producere sau de păstrare a acestor substanţe etc." [4]. O idee similară este pusă la baza explicației din pct. 7.1 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 2/2011: „Prin persoană care s-a folosit de situaţia sa de serviciu la comiterea infracţiunilor prevăzute la art. 217, 217^1 , 217^3 şi 217^4 Cod penal urmează a se înţelege persoana cu funcţie de răspundere sau persoana care gestionează o organizaţie comercială, obştească sau o altă organizaţie nestatală (art. 123, art. 124 Cod penal), precum şi persoana

ale cărei atribuţii de serviciu au legătură cu operarea cu droguri sau etnobotanice. De exemplu, în cadrul fabricării preparatelor medicamentoase, o astfel de persoană poate fi farmacistul, laborantul; în cadrul eliberării sau aplicării acestora – angajatul farmaciei, medicul, asistenta medicală; în cadrul pazei acestora – paznicul, expeditorul (sublinierea ne aparţine – *n.a.*)” [5].

O astfel de interpretare este prea largă. Nu-și poate folosi situația de serviciu persoana care exercită funcţii pur profesionale. Această concluzie rezultă din pct. 6.1 al Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova nr. 11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislaţiei referitoare la răspunderea penală pentru infracţiunile de corupţie: „[S]alariatul (angajatul) întreprinderii de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public [...], în legătură cu fapta săvârşită, exercită numai funcţii pur profesionale [...]. [Exercitarea atribuțiilor] pur profesionale [...] nu este producătoare de efecte juridice (adică, nu poate da naştere, modifica sau stinge raporturi juridice)” [6]. În context, V. Stati și R. Popov remarcă: „[...] [O]bligaţiile profesionale trebuie deosebite de obligaţiile de serviciu. [...] Activitate pur profesională constituie activitatea presupunând aplicarea cunoştinţelor într-un anumit domeniu profesional sau a unor metode ori procedee profesionale” [7].

Cu această ocazie, remarcăm că nu este deloc întâmplătoare diferențierea în art. 13 din Legea României nr. 143/2000 a următoarelor două circumstanțe agravante: „persoana care a comis infracțiunea îndeplinea o funcție ce implică exercițiul autorității publice, iar fapta a fost comisă în exercitarea acestei funcții” (lit. a)); „fapta a fost comisă de un cadru medical sau de o persoană care are, potrivit legii, atribuții în lupta împotriva drogurilor” (lit. b)). Astfel, prima dintre aceste agravante presupune executarea unor obligaţii de serviciu, pe când cea de-a doua dintre aceste agravante presupune executarea unor obligaţii profesionale.

Referinţe:

1. Codul penal al Republicii Bulgaria / coord.: T. Toader. Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html
2. Codul penal al Ungariei / coord.: T. Toader. Disponibil: http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Ungaria-RO.html
3. Codul penal al Regatului Spaniei / coord.: T. Toader. Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
4. Paladii A., Cernomoreț S. Circulaţia ilegală a materialelor şi utilajelor destinate producerii sau prelucrării substanţelor narcotice, psihotrope sau analogilor lor. În: Rolul societăţii şi a organelor de drept în contracararea narcomaniei:
5. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova nr. 2 din 26.12.2011 cu privire la practica judiciară de aplicare a legislaţiei penale ce reglementează circulaţia drogurilor, etnobotanicelor sau analoagelor acestora şi a precursorilor. Disponibil: jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=251

6. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova nr. 11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislaţiei referitoare la răspunderea penală pentru infracţiunile de corupţie. Disponibil: jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=248
7. Stati V., Popov R. Unele precizări cu privire la înțelesul noțiunii „persoana publică" (alin. (2) art. 123 CP RM). În: Revista Naţională de Drept, 2015, nr. 4, p. 12-22. ISSN 1811-0770.